

IN MEMORIAM

Gândirea aforistică a Maestrului Petre Crăciun

Ioan Golcea

Maestrul Petre Crăciun (1924-2012) este personalitatea care copleșește memoria multora dintre noi, despre care - în mod sigur - generațiile viitoare vor afla că a fost unul dintre ctitorii învățământului muzical superior printr-o viață dăruită și pilduitoare în plan profesional și uman.

Un prim document referitor la contribuția Maestrului în viața muzicală românească și în cea academică va apărea în curând, dar până atunci vom sublinia numai câteva aspecte ale preocupărilor sale, în special în domeniul dirijatului, al interpretării muzicale, al teoriei limbajelor, a comunicării, al modelelor de analiză, al importanței și semnificației elementelor morfo-sintactice în alcătuirea imaginii interpretative etc.

Demersul intelectual și artistic al maestrului Crăciun s-a constituit dintr-o informare multidisciplinară, asimilând și înțelegând fluxul cercetării din secolul XX - atât de radical în viziune -, sintetizând în cursurile sale nivelul preocupărilor în domeniile amintite, dar și o bogată creativitate privind definirea cântului în ansamblu, dirijatul performant și didactica superioară.

În opera sa orală din cursurile de măiestrie dirijorală, maestrul Petre Crăciun a definit un sistem dirijoral coerent și actual, stabilind un vocabular propriu pentru limbajul non-verbal, pe care l-a transmis atât studenților cât și membrilor Catedrei de Dirijat, generând o nouă orientare în metodică predării

la nivel universitar în Conservatorul bucureștean. Pornind de la semiotica saussuriană, lingvistica lui L. Hjelmslev și R. Jakobson, fenomenologia haussleriană, adâncind mecanismul conștiinței, al intenționalității, a noesei și noemei, maestrul Crăciun s-a angajat în cercetările sale de tip semiotic, semantic și hermeneutic cu scopul definirii unor realități - cum sunt cele ale „limbajului verbo-muzical”, „limbajul dirijoral”, „gestul dirijoral cu funcție de semn”, „analiza morfo-sintactică a partiturii”, „împulsul gestual - generator de expresie”, „clase de bătai dirijorale”, „conceptul de „figură gestuală”, „figuri de tact de bază, derivate și supraordonate”, „curba tensională a unităților frastice”, „modelul mental dirijoral” și multe altele.

Semnificativ este că maestrul Petre Crăciun nu a excelat numai ca profesor pasionat de știința domeniului dirijoral și de mecanismele interpretării muzicale, ci a fost și o *conștiință* de înaltă moralitate, în care orizontul științific și cel artistic au evoluat pe fondul unui caracter riguros și a unui psihic echilibrat, a unei modestii proverbiale din care s-a înfiripat un prestigiu substanțial în viața personală, la catedră, în fața studenților, în relațiile cu dirijorii din țară, pe care i-a coordonat prin „întâlnirile profesionale” din Conservator timp de decenii, anticipând calitatea sa de Președinte al A.N.C.R.

Relieful sufletesc rodnic al profesorului Crăciun și impresionanta sa fidelitate pentru *Adevărul* adus la *Lumină* în orice situație, l-au proiectat în fața studenților ca pe o personalitate și un model de care și astăzi absolvenții instituției noastre își amintesc cu o bucurie și admirație nedisimulate. Această prețuire rezultă din numeroasele resurse lăuntrice ale Maestrului, în principal fiind vorba de păstrarea lucidității, a sobrietății și a „facerii de bine” în orice moment al tumultului vieții și din puternica stăpânire și deplinul autocontrol pe care-l manifesta în orice situație cotidiană sau artistică.

Îndeplinind funcții importante în viața muzicală românească (Filarmonică, Ministerul Culturii, Conservator), maestrul Petre Crăciun a dăruit Universității Naționale de Muzică din București cei mai frumoși ani ai săi și cele mai importante realizări în plan didactic. După câțiva ani de sinteză a modelelor de predare la Catedră, și-a alcătuit propriul sistem de organizare a informației didactice și artistice asupra căruia a revenit și l-a perfecționat, desăvârșindu-l în cadrul cursurilor de *Dirijat și Stilistică dirijorală*.

Calitățile umane și *charisma* personală l-au ajutat să depășească rigiditatea unei comunicări abstracte cu semenii și să creeze în rândul discipolilor o emulație permanentă în privința cercetării fenomenului vocal și dirijoral pe baza unei culturi enciclopedice și a încrederii în propriile lor capacități creatoare.

În viziunea sa asupra muzicii, maestrul Crăciun a stabilit puncte cardinale în privința conceptului interpretativ, fiind adeptul unei permanente și fecunde argumentări a celor mai mici detalii din partitura muzicală, în același timp orientând conștiința muzicianului spre perspective interpretative bogate

în reverberații lăuntrice, afirmând - mereu - că „noțiunea - în prima și ultima ei instanță - are o intimă legătură cu afectivitatea”.

Contribuția maestrului Petre Crăciun la statuarea unui învățământ universitar modern nu s-a rezumat numai la orizontul teoretic, ci și la abordarea unui repertoriu muzical de largă suprafață, din toate genurile și stilurile reprezentative pentru problematica tehnică și psihotehnică pe care universul muzical ni-l oferă generos și cuprinzător, militând - cu fervoare - pentru cunoașterea muzicii din toate timpurile, dar și a celei contemporane, pe care a promovat-o, punând-o în valoare prin prime audiții.

Privită în ansamblu, întreaga viață a maestrului Crăciun - cea profesională și privată - a fost una pilduitoare, de *dăruire pentru cauza muzicii*, în toate ipostazele în care aceasta reflectă trăirea lăuntrică sau „*ceea ce eu simt, ce am filtrat dincolo de ceea ce gândesc*”.

La comemorarea unui an de la plecare sa dintre noi, să ne reamintim câteva „ziceri” ale maestrului Petre Crăciun, consemnate - în mod fericit - de-a lungul formării colectivului didactic al specializării Ansamblu și Dirijat coral.

- *La marea expresie a muzicii te ridici prin studiul pasiunilor umane și a limbajului naturii.*

- *Muzica este expresia vieții noastre interioare.*

- *Muzica este trăire pentru că semnul se reflectă în mine, iar eu simt ceea ce am filtrat dincolo de ceea ce gândesc.*

- *Compozitorul își transcrie mesajul în semne grafice, care devin un obiect material; acestea nu sunt opera sau muzica ci ipostaza de la care pleacă interpretul ce ia partitura, o analizează și-și formează, EL însuși, o imagine mentală asupra acesteia. **Muzica există atunci când este cântată !***

- *Prin muzică ne apropiem de Dumnezeu, ca perfecțiune.*

- *În dirijat, totul se transformă în emoție.*

- *Corpul este mijloc de semnificare, instrument de comunicare și limbaj nonverbal.*

- *Corpul transmite energii - energii gândite. Sunetele interpreților izvorăsc din mâna dirijorului.*

- *A dirija expresiv înseamnă să exprimi corporeic tot ce ai de spus în cuvinte, în explicații, la care se mai adaugă încă „ceva”.*

- *Cursul de dirijat este pentru interpretare, nu pentru tactare.*

- *Dirijorul trebuie să perceapă tezele fundamentale ale filosofiei pentru că, în finalul muncii sale interpretative, el manevrează și concepte și idei filosofice și judecăți.*

- *Rolul dirijorului în actul interpretativ este de a trezi interes, de a converti semnele partiturii în sonorități, de a modela sufletele interpreților după imaginile sale lăuntrice.*

- *Dirijorul îi face pe ceilalți să făptuiască realul său sufletesc.*

- *Când totul este clar gândit, este ușor de spus formației ce intenții ai.*

- *Să clarificăm noțiunile noastre și conținutul spuselor noastre.*

- Pune la capăt tot ceea ce știi !
- Muzica nu se naște întâmplător ! La cor, întotdeauna pornim de la text - o primă structurare a conținutului lucrării - apoi aprofundăm trăsăturile limbajului muzical.
- Orice partitură are o existență intențională, la fel ca toate operele de artă ale omenirii.
- O partitură corală trebuie analizată în așa fel ca fiecare secțiune să facă trimitere la întregul acesteia.
- Toată analiza partiturii trebuie gândită ca o desfășurare a sistemului semiotic în componente subordonate și supraordonate, gândite - la rândul lor - tot ca sisteme.
- La analiza partiturii nu folosi numai privirea ci și urechea.
- Important este modul de a gândi o partitură; gândirea deschide perspectiva asupra modului de a proceda.
- O partitură trebuie să corespundă celor cinci simțuri, nu numai să fie „frumoasă” auzului, ci să aibă și „gust” și „miros” și „relief”.
- Există mai multe feluri de a aborda o lucrare muzicală. Eu propun să o împărțim așa, pe planuri - și aici înțeleg două dintre cele mai importante raporturi, preluate din filosofie, dar modificate puțin:
 - a) planul a ceea ce se spune, ceea ce se comunică, adică ceea ce este în mintea celui care gândește despre ceea ce trebuie să se spună și,
 - b) modalitatea de a se exprima sau planul expresiv.
- Interpretarea transformă semnele partiturii în „fapte” încărcate cu sens și semnificație, în splendori și în extaz.
- Ca să explici interpretarea muzicală trebuie să mergi la originile omului, la trebuințele lui, la motivația lui. Omul poartă în interiorul lui întreaga evoluție a omenirii, în vremea trecută și viitoare.
- Interpretarea este problema problemelor ! Fiecare înțelege câte ceva din realitate. Unii spun: „eu interpretez o partitură - asta-i punctul meu” !
- Când am venit la Conservator am știut că nu voi fi un simplu funcționar care se încadrează în orarul stabilit.
- Profesorul care a venit la Conservator numai pentru a lua un salariu sau a profita de o poziție socială, s-a înșelat pe el însuși.
- Aici avem o misiune: aceea de a duce după noi o bună parte din popor, să nu-l lăsăm să cadă în ignoranță și bestialitate.
- Profesorul este dator să ofere studenților tot ce a adunat pentru folosință; valoarea a ceea ce dă el este stabilită de urmași.
- Acum înțeleg de ce i se dă credit profesorului cu experiență: pentru că în fața studenților ai o răspundere imensă !
- Să știți voi că toată viața m-am condus după o vorbă a Tatălui meu: „Tată ! dacă te apuci să faci un lucru, atunci fă-l cât poți tu de bine sau nu-l mai face deloc !”